

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії

Збірник наукових праць
Рівненського державного гуманітарного університету

ВИПУСК 32

Рівне – 2020

УДК 94(477) + 94 (100)

А 43

ББК 63.3 (4Укр)

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії : Зб. наук. пр. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. Вип. 32. Рівне: РДГУ, 2020. 266 с.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Головний редактор:

Постоловський Руслан – кандидат історичних наук, професор,
член-кореспондент Міжнародної слов'янської академії наук (м. Рівне)

Відповідальний редактор:

Шеретюк Валерій – кандидат історичних наук, професор (м. Рівне)

Редакційна рада:

Давидюк Руслана – доктор історичних наук, професор (м. Рівне)

Жарна Криштоф – доктор хабілітований в галузі історії, професор (м. Жешув, Республіка Польща)

Киридон Алла – доктор історичних наук, професор (м. Київ)

Троян Сергій – доктор історичних наук, професор (м. Київ)

Фісанов Володимир – доктор історичних наук, професор (м. Чернівці)

Члени редколегії:

Галуха Любов – кандидат історичних наук, професор (м. Рівне)

Жилюк Сергій – доктор історичних наук, професор (м. Остріг)

Майзнер Роберт – доктор хабілітований в галузі історії, професор (м. Ченстохова, Республіка Польща)

Прищепя Богдан – доктор історичних наук, професор (м. Рівне)

Соммер Ханна – доктор гуманітарних наук в галузі соціології, професор (м. Жешув, Республіка Польща)

Степанков Валерій – доктор історичних наук, професор (м. Кам'янець-Подільський)

Стоколос Надія – доктор історичних наук, професор (м. Рівне)

Чухліб Тарас – доктор історичних наук, провідний науковий співробітник (м. Київ)

Швецова-Водка Галина – доктор історичних наук, професор (м. Рівне)

Шеретюк Руслана – доктор історичних наук, професор (м. Рівне)

Друкується за рішенням Вченої Ради Рівненського державного гуманітарного університету, протокол № 10 від 26 листопада 2020 р.

***Свідчення про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації:
Серія КВ №15857-4329Р***

ISSN 2519-1942

Адреса редакції: 33027, м. Рівне, вул. Пластова, 31,
Факультет історії, політології та міжнародних відносин РДГУ,
isf_rdg@ukr.net
<http://fipmv.rv.ua/>

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2020

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ: СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Вівчар Інна

Рівненський державний гуманітарний університет

Україна, 33027, м. Рівне, вул. С. Бандери, 12

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3661-101X>

Анотація. Стаття є дослідженням сучасного стану соціально-економічного розвитку України та відносин з іншими країнами світу, включаючи Росію в умовах гібридної війни, країни організаційного об'єднання Європейський Союз та Туреччину. Помічено, що останнім часом в Україні спостерігається зворотна ситуація щодо перевищення експорту над імпортом. Дана ситуація вказує на те, що розвиток української економіки сьогодні спрямований на зменшення технологічне виробництво та орієнтація на виробництво сировини для його переробки за кордоном. Розглядаються проблеми переорієнтації українського експорту продукції, зокрема, це експорт не до Росії, а на інші географічні ринки. Автором окреслено ключові зовнішні ризики для української економіки в найближчій перспективі.

Ключові слова: економіка; зовнішня торгівля; географічна структура; товарна структура; експорт; імпорт.

SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT OF UKRAINE: CURRENT REALITIES AND PROSPECTS

Annotation. The aim – to analyze current realities, trends and prospects of socio-economic development of Ukraine and economic relations with other countries; to consider the specifics of the commodity and geographical structure of exports and imports of Ukraine. The following research methods were used in the study: comparison, classification, theoretical modeling, elucidation of causal relationships, systematization of material, analysis of documentation and results of researchers on the problem of the study. The article is a study of the current state of socio-economic development of Ukraine and relations with other countries of the world, including Russia in the conditions of hybrid war, the countries of organizational unification European Union and Turkey. The main economic indicators that reflect the development of foreign trade in terms of geographical and freight structure of exports and imports under the influence of various socio-economic and political factors are analyzed. It is determined that export in the developed countries usually exceeds imports. However, lately an inverse situation, which indicates that the native market faces the lack of most goods, which are needed to

satisfy the needs of the population, is observed in Ukraine, and the development of the Ukrainian economy today is aimed at reducing high-tech production and orientation to the production of raw materials for its processing abroad. It is shown that international trade in agricultural, food and machinery-producing industries is quite favorable for the Ukrainian foreign trade today, and consequently Ukraine is expanding its foreign trade relations with other countries. However, this trend does not ensure a corresponding increase in foreign exchange earnings to Ukraine due to fluctuations in world prices for such goods and the raw material nature of exporting the products with low added cost.

Key words: economy; foreign trade; geographical structure; freight structure; export; imports.

Актуальність проблеми дослідження. Сучасна світова глобалізація торговельних процесів актуалізує перед Україною низку завдань, пов'язаних із пошуком нових джерел конкурентоспроможності та створенням нових економічних партнерств, у взаємодії з якими наша держава могла б прискорити модернізацію національної економіки. А враховуючи той факт, що за час своєї незалежності Україна стала повноправним учасником глобалізаційного процесу, її зовнішньоекономічна політика ґрунтується на розбудові стратегічних відносин не тільки з окремими країнами, взаємодія з якими має важливе значення для розвитку національної економіки, але й організаційними об'єднаннями такими як Європейський Союз; на рівні глобальних країн – США, Китай; на регіональному рівні – Туреччина, Білорусь та інші.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Класиками теорій розвитку соціально-економічного розвитку та міжнародної торгівлі є А. Сміт, Д. Рікардо, В. Леонт'єв, В. Олін, Е. Хекшер та інші науковці. Саме їх праці стали підґрунтям для обговорення проблем в соціально-економічному розвитку України з іншими державами світу та пошуку їх рішень сучасними вітчизняними вченими такими як С. Кулицький, Л. Лігоненко, А. Мазаракі, Ю. Макогон, Т. Мельник, О. Єлісеєнко, Є. Савельєв тощо. Проблема визначення місця України в торгово-економічному просторі ЄС знайшла своє відображення в наукових дослідженнях таких вчених, як В. І. Власов, А. Гриценко, В. Сиденко, А. Барановський, В. Чужиков, С. Феофілов, А. Філіппенко, Г. Друзенко, А. Дергачов, Б. Губський, і ін. Необхідно відмітити важливі напрацювання експертів українських незалежних дослідних центрів: Міжнародного центру перспективних досліджень та Центру Разумкова. Сучасні науковці працювали над виявленням сучасних тенденцій та чинників розвитку соціально-економічного розвитку України, обґрунтуванням можливостей залучення іноземних інвестицій, вивченням впливу зовнішньоекономічних зв'язків України. Проте, в умовах швидкої динамічності економіки України та інших країн світу під дією різних соціально-економічних та політичних чинників, ситуація суттєво змінюється, що вимагає проведення детального огляду та аналізу з урахуванням актуальних даних та економічних показників, які характеризують стан зовнішньої торгівлі для виявлення сучасних тенденцій в цій сфері.

Мета дослідження – проаналізувати сучасні реалії, тенденції та перспективи соціально-економічного розвитку України та економічні відносини з іншими країнами світу; розглянути специфіку товарної й географічної структури експорту та імпорту України.

Об’єкт дослідження – соціально-економічний розвиток України.

Предмет дослідження – проблема х швидкої динамічності економіки України та інших країн світу під дією різних соціально-економічних та політичних чинників.

Методи дослідження в ході дослідження використані такі: порівняння, класифікація, теоретичне моделювання, з’ясування причинно-наслідкових зв’язків, систематизація матеріалу, аналіз документації та результатів діяльності дослідників з проблеми проведеного дослідження.

Виклад основного матеріалу. Порівнюючи з попередніми роками, економіка України у 2019 році розвивалася за відсутності значних потрясінь. Основними ж змінами, які біль-менш вплинули на економічний розвиток, були наступні:

Серед досягнень у сфері макроекономіки та фінансів можна відзначити те, що вперше з моменту кризи банківський сектор став і залишається прибутковим. Також зросли податкові надходження. З іншого боку, це зростання було більше викликано інфляційними процесами в країні і збільшенням заробітних плат. Це вплинуло на розширення податкової бази та, відповідно, податкових надходжень. Наприкінці ж 2019 року був прийнятий збалансований бюджет.

З іншої сторони, відчувалися повільні темпи економічного зростання і недостатнє зростання внутрішнього виробництва, помітно посилювався інфляційний тиск. Відповідно, була підвищена облікова ставка, яка нині сягає 18% річних і що відповідно стримує економічний розвиток. Подальша ж стабільність економіки навряд чи буде здатна «керуватися» тільки обліковою ставкою і валютною інтервенцією. Трирічне ж бюджетне планування для мінімізації шоків так і не було запущено.

До того ж, в економіці спостерігається:

- частка непрацюючих кредитів в українській економіці сягнула 52,28% (станом на жовтень 2019);
- спостерігалися проблеми з відшкодуванням підприємствам ЖКГ пільг та субсидій;
- недостатній обсяг інвестування, проблеми зі своєчасним освоєнням грошей фінансових організацій та інших фондів на інфраструктурні проекти тощо.

В контексті міжнародних економічних відносин, інтеграція в Європу і майбутнє членство в ЄС давно вже стали пріоритетом зовнішньої політики Української держави. І найбільш важливими в цьому плані є Угода про асоціацію між Україною і ЄС, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами та Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020». Таким чином 21.03.2014 р. був підписаний політичний блок Угоди. Економічна частина угоди була підписана лише 27.06.2014 р. – через побоювання, що створення

ЗВТ матиме негативні наслідки для промислових регіонів країни. Крім власне створення ЗВТ, домовленість також торкалася такі питання як доступ на ринки, торгівля енергоносіями, співпраця в сфері сільського господарства, транспорту, металургії, космосу, наукових досліджень, туризму, підприємницької діяльності, захист інтелектуальної власності, порядок розгляду спорів та умови оподаткування. Проте тільки з 1.01.2016 р. економічна частина Угоди про асоціацію між Україною та ЄС запрацювала в повному обсязі [2, с. 38].

Передбачалося, що поглиблена і всеосяжна зона вільної торгівлі між Україною та ЄС мала стати широкомасштабною за змістом торговою угодою, проте провідні економісти визначили ряд переваг та недоліків для України від створення ЗВТ [2, с. 39].

Безсумнівно, про результативність та ефективність дії Зони вільної торгівлі за період з 2014 по 2017 рр. найкраще свідчать офіційні дані. Так експорт товарів України в порівнянні з 2013 роком виріс за підсумками 2014 р. на \$ 0,3 млрд і за підсумками 2017 р. – на \$ 0,8 млрд. При цьому експорт українських товарів скоротився в порівнянні з 2013 р. за підсумками 2015 року – на \$ 3,7 млрд, а також за підсумками 2016 р. – на \$ 3,2 млрд. Більш того, зростання експорту на європейський ринок останніх років обумовлений саме за рахунок збільшення сировинного попиту (рис. 1) [10].

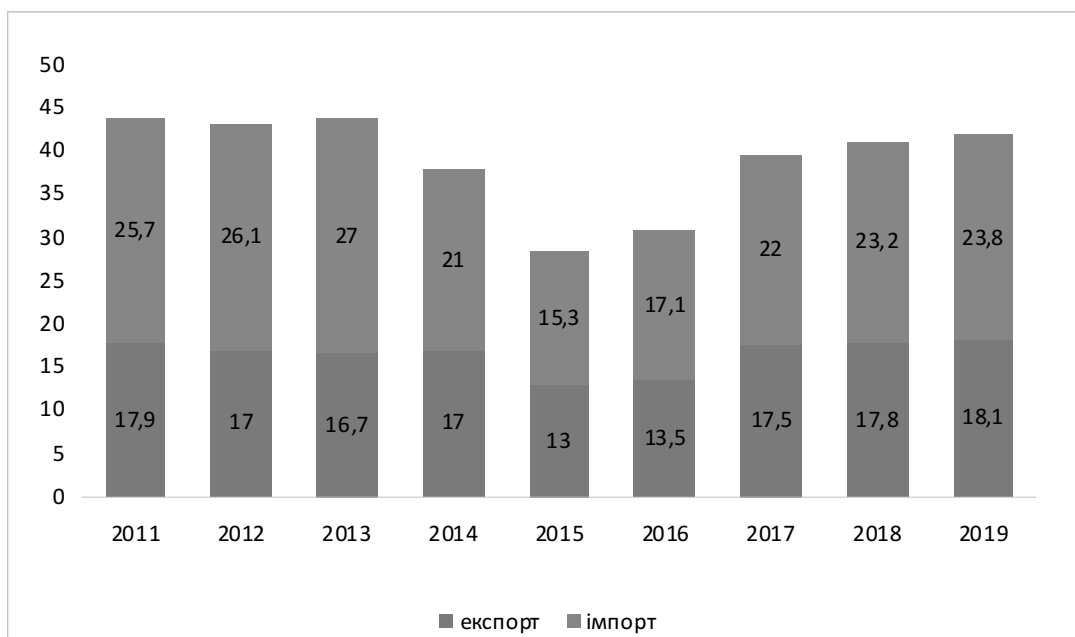

Рис. 1. Динаміка двостороннього товарообігу України та країн учасників ЄС в 2011–2017 роках (\$ млрд)

Таким чином, за підрахунками експертів, загальні прямі втрати України в експорті товарів на європейський споживчий ринок за 4 роки склали 5,8 млрд дол. Незважаючи на дію ЗВТ з ЄС, також продовжує зберігатися негативна динаміка негативного сальдо торгового балансу України і ЄС (рис. 2) [10].

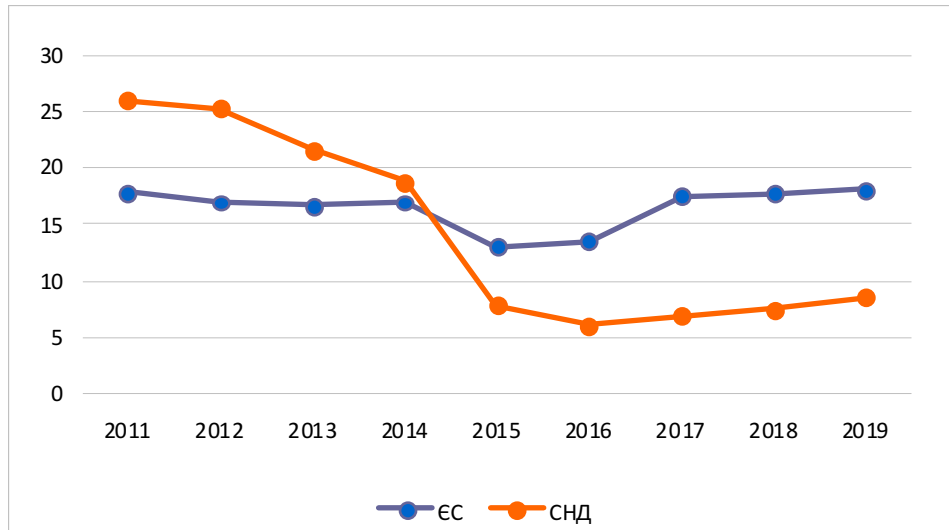

Рис. 2. Динаміка експорту товарів України до ЄС і СНД в 2011–2017 рр. (\$ млрд.)

Незважаючи на те, що ринок ЄС більш ємний в порівнянні з ринками країн ЕАСЄ, тут надзвичайно загострена конкуренція, діє чітка система квотування, що не дозволяє українським виробникам в короткостроковій і середньостроковій перспективах суттєво підвищити рівень експорту [10].

Експорт в ЄС далі динамічно зростає: за вісім місяців 2018 року, за оперативними даними Укрінформ, він виріс на 18,6%. А його частка в загальному українському експорті – з 40% до 42,1%. Все це при тому, що весь експорт залишається на рівнях значно нижче, ніж на попередніх піках 2013 р. або 2008 р. Це свідчить про те, що переорієнтація української економіки на ринок ЄС в останні роки відбулася.

Дуже значне зростання обсягів експорту в ЄС в останні роки показали три важливі області машинобудування: електротехніка, суднобудування і виробництво машин і механізмів. Сама стрімка динаміка в суднобудуванні: збільшення експорту в ЄС в 2,4 рази (до \$ 66,5 млн у 2017 р.) [10]. А ось найпомітніша в абсолютних обсягах – в електротехніці: з \$ 1,4 млрд в 2015 р. до \$ 2,04 млрд у 2017 р., або на 45,7%. Загальний обсяг експорту виробів українського машино – і приладобудування в країни ЄС в 2017 році досяг \$ 27 млрд. Український експорт в ЄС має дуже велику частку сировини і напівфабрикатів з низькою доданою вартістю. Однак це проблема не торгівлі з ЄС, а структури економіки і експорту України в цілому [10]. До того ж зміна товарної структури торгівлі з ЄС і тенденції в цілому свідчать, що європейська інтеграція як раз допомагає долати сировинну спрямованість нашої економіки (рис. 3).

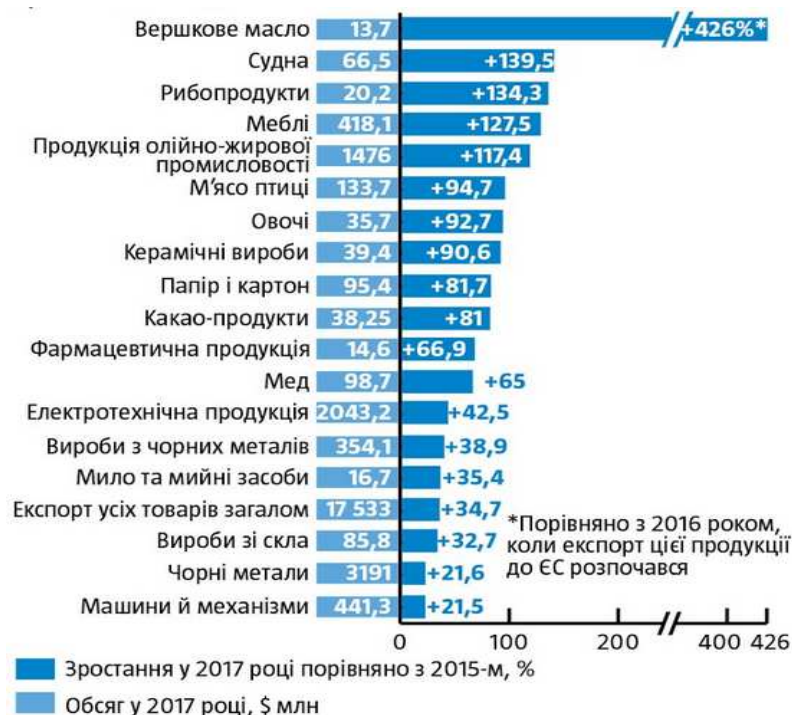

Рис. 3. Перелік товарів, експорт яких до ЄС зріс найбільше

Україна входить в ТОП–10 найбільших постачальників агропродукції в ЄС. У той же час Україна займає істотну частину ринку по такій продукції: пшениця – 32%, кукурудза – 62%, ячмінь – 74%, овес – 68% від загального імпорту ЄС.

Зростання частки експорту переробленої продукції, а не сировини, розпочалася з початком лібералізації доступу до ринків ЄС [1, с. 27]. У 2017 р. частка переробленої продукції склала \$,6 млрд. (43%) експорту в ЄС, а вартість зросла на 41% порівняно з 2013 р. Для порівняння, частка сировини склала у 2017 році 29% експорту в ЄС, напівфабрикатів – 27% [10].

Відповідно, помічені асиметрії у зовнішній торгівлі і недостатнє лобіювання національних інтересів. Зокрема, це призвело до того, що Україна використовувала квоти по основних групах торгівлі товарами з ЄС у перші місяці 2019 року. Згідно останніх даних Держстату, негативне сальдо зовнішньоторговельного балансу України за 3 квартали 2019 року становить \$ 4,05 млрд. Для порівняння, за аналогічний період 2018 року від'ємне сальдо зовнішньоторговельного балансу становило \$ 1,15 млрд.

З позитивного варто відзначити стимулювання збільшення частки зеленої енергетики. З іншого боку на даний момент частка відновлюваної енергії в Україні становить лише 1,9% (у вартості – 8,5%). Крім цього, Стокгольмський арбітражний суд зобов'язав Газпром виплатити українській компанії \$4,63 млрд за недопоставку газу по транзитному договору (чи \$ 2,56 млрд з урахуванням боргу української сторони за поставлений газ). Інших же досягнень у енергетичній

сфері не було. До того ж, непродумана політика уряду, недостатні обсяги газу у сховищах на початку березня призвели до його дефіциту в країні (через що було навіть оголошено надзвичайну ситуацію), і який покрили додатковим дорожчим імпортом газом. Залишилися всі ті самі проблеми пов'язані з формульним «утворенням» тарифів, питаннями субсидій та розрахунків між основними постачальниками в Україні (через що у ряді міст були проблеми з отриманням гарячої води та опалення), загальним постійним підвищенням тарифів для домогосподарств і промислових виробників, перевантаженням електростанцій тощо.

В галузі енергетики, реалізація російських проектів альтернативних газогонів може залишити Україну на узбіччі такого важливого елементу економічної діяльності як транзит газу, призвести до значних фінансових втрат. Зокрема, 31 грудня 2019 року завершився контракт між Газпромом і Нафтогазом на транзит газу. При цьому, «Газпром» подав позов про розірвання транзитного контракту через Україну. Арбітражний інститут торгової палати Стокгольма об'єднав в одну справу вищезазначений позов з позовом «Нафтогазу» про перегляд тарифу на 12 млрд доларів. Питання стратегії досягнення енергетичної безпеки у цілому залишається одним з найважливіших викликів для національних інтересів України. Український уряд оголосив плани щодо досягнення країною енергетичної незалежності та щодо стійкого розвитку, але шлях залишається розмитим.

Зважаючи на торговельні війни та процеси відтоку капіталу з країн що розвиваються, Україна може мати менші надходження валютної виручки. До того ж, ринок позичок стане більш дорогим.

Таким чином, українська економіка не досягла значних результатів у 2019– поч. 2020 роках та залишається вразливою до зовнішніх факторів. Постає нагальна потреба мінімізувати перелічені ризики економічному розвитку країни. На фоні ж меншої оптимістичності уряду щодо 2021 року, стає помітною проблема замкнутого кола «утримання стабільності – брак економічних перспектив» і постає питання, як з нього вирватися і що робити далі. У цьому руслі, запровадження дієвого середньострокового планування могло б теоретично додати «передбачуваності» розвитку української економіки. З іншого боку, практично застосувати такий підхід в реаліях України досить складно без зменшення вразливості до внутрішніх і зовнішніх шоків. Відповідно, будь-які плани можуть бути легко «зіпсовані» в умовах турбулентності.

Важливим є те, яким чином відбудеться «перезавантаження» влади після виборів. Враховуючи зазначене, необхідно зберігати стабільність у міжвиборчий період. Загалом же, позитивний сценарій розвитку української економіки у 2021 році є малоімовірним і не є доцільним для розгляду. Тому залишається виокремити наступні сценарії:

1. Найбільш вірогідним виглядає базовий сценарій. Згідно нього, перехідний уряд не ризикуватиме робити значних змін та впроваджувати реформи. Українська економіка

продовжить свій стагнаційний тренд розвитку. З іншої сторони, це не спричинятиме супротиву зі сторони зацікавлених стейкхолдерів і уряд зможе виконувати свої функції.

2. У разі негативного сценарію, післявиборчий період характеризуватиметься блокуванням рішень перехідного уряду, невизначеністю і відсутністю часу для маневру. Україна ризикує так і не отримати транш МВФ і буде неспроможною виплатити борги. Це матиме наслідком технічний дефолт країни.

Відповідно, у період «перезавантаження» робити зміни буде недоцільно й складно. Але вже після остаточного формування уряду, важливим буде переосмислення економічного розвитку, бо інакше Україна не зрушить з місця стагнаційний тренд. Тим не менше, з кожним роком, Україна набирається досвіду і 2020 рік може бути надзвичайно плідним.

Висновки. Отже, внутрішній ринок держави стикається з нестачею більшості товарів, необхідних для задоволення потреб населення. Вважаємо, що варто не зупиняти темп реформ. Це є важливим для залучення відповідного міжнародного фінансування, управління фіскальними ризиками та підтримання макроекономічної стабільності. Для прискорення економічного зростання до 4% чи більше у найближчі два роки потрібно зберегти макроекономічну стабільність та завершити реформи стосовно створення ринку землі, оздоровлення фінансового сектора, протидії корупції та приватизації. Варто провести реформи державних підприємств, що будуть стимулювати нарощування інвестицій та продуктивності. Це допоможе сформувати прозорий і діючий ринок газу. Варто провести переорієнтацію українського експорту продукції, зокрема, це експорт не до Росії, а на інші географічні ринки.

Джерела та література

1. Макаруч, І. М. Оцінка сучасного стану та актуальні загрози економічній безпеці в Україні / І. М. Макаруч // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка». – 2016. – Том 21. – № 1. – С. 83–89.

2. Кулицький С. Зовнішня торгівля України: стан, проблеми й перспективи / С. Кулицький // Україна: події, факти, коментарі. – 2019. – № 10. – С. 39–52.

3. Кулицький С. Сучасний етап розвитку оборонно-промислового комплексу і виробництва продукції подвійного призначення в Україні / С. Кулицький // Україна: події, факти, коментарі. – 2019. – № 5. С. 54–69.

4. Кубів озвучив економічні показники України у 2019 [Електронний ресурс] / Економічна правда. – Новини від 27.12.2019. – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/news/2019/12/27/643919/>.

5. Економічний аналіз і актуальні тенденції: прогноз на 2019–2021 роки [Електронний ресурс] / Міжнародний центр перспективних досліджень. – 2019. – Режим доступу: <http://icps.com.ua/schomisyachnyybyuleten-ekonomichnyy-analiz-i-aktualni-tendentsiyi-prohnoz-na-2019-2021-roky-hruden-osnovni-ekonomichnipokaznyky/>
6. Торгівля України з Росією знову зростає: в чому причини [Електронний ресурс] / Сьогодні. – Новини від 11.01.2020. – Режим доступу: <https://ukr.segodnya.ua/economics/enews/pochemu-torgovlya-s-rossiey-snovarastet-1204663.html>.
7. Про СОТ [Електронний ресурс] / Постійне представництво України при відділенні ООН та інших міжнародних організаціях у Женеві. – Режим доступу: <https://geneva.mfa.gov.ua/ua/ukraine-io/wto/about.10>
8. Global steel demand continues its broad recovery [Електронний ресурс] / World Steel Association. – news from 17.04.2019. – Режим доступу: <https://www.worldsteel.org/media-centre/press-releases/2019/worldsteel-shortrange-outlook-april-2019.html>.
9. Панченко Ю. Трамп оголосив війну СОТ: чим ризикує Україна [Електронний ресурс] / Ю. Панченко // Європейська правда. – 2018. – Режим доступу: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2018/10/10/7072066>.
10. Торговля Украины с ЕС: мифы и реальность. Джерело: <https://nv.ua/opinion/kazanzhy/torhovlja-ukrainy-s-es-mify-i-realnost-2467821.html>. Дата звернення: 27.10.2020.

References

1. Makarchuk, I. M. (2016) Otsinka suchasnoho stanu ta aktual'ni zahrozy ekonomichniy bezpetsi v Ukrayini [Assessment of the current state and current threats to economic security in Ukraine]. *Ternopil's'kyu natsional'nyy ekonomichnyy universytet*, vol. 21, no. 1, pp. 83–89.
2. Kulyts'kyu S. (2019) Zovnishnya torhivlya Ukrayiny: stan, problemy u perspektyvy [Ukraine's Foreign Trade: Status, Problems and Prospects]. *Ukrayina: podiyi, fakty, komentari*, vol. 1, no. 10, pp. 39–52.
3. Kulyts'kyu S. (2019) Suchasnyy etap rozvytku oboronno-promyslovoho kompleksu i vyrobnytstva produktsiyi podviynoho pryznachennya v Ukrayini [The current stage of development of the defense-industrial complex and production of dual-purpose products in Ukraine]. *Ukrayina: podiyi, fakty, komentari*, vol. 1, no. 5, pp. 54–69.
4. Kubiv S. I. (2019) Kubiv ozvuchyv ekonomichni pokaznyky Ukrayiny u 2019 [Kubiv announced economic indicators Ukraine in 2019]. *Ekonomichna pravda*. Available at: <https://www.epravda.com.ua/news/2019/12/27/643919/>. (accessed 27.10.2020).
5. Ekonomichnyy analiz i aktual'ni tendentsiyi: prohnoz na 2019–2021 roky [Economic analysis and current trends: a forecast for 2019–2021] (2019). *Mizhnarodnyy tsentr perspektyvnykh doslidzhen'*.

6. Torhivlya Ukrayiny z Rosiyeyu zнову zrostaye: v chomu prychyny [Ukraine's trade with Russia is growing again: what are the reasons] (2019). *S'ohodni*, Available at: <https://ukr.segodnya.ua/economics/enews/pochemu-torgovlya-s-rossiy-snovarastet-1204663.html>. (accessed 27.10.2020).
7. Pro SOT [About the WTO] (2019). *Postiyne predstavnytstvo Ukrayiny pry viddilenni OON ta inshykh mizhnarodnykh orhanizatsiyakh u Zhenevi*, Available at: <https://geneva.mfa.gov.ua/ua/ukraine-io/wto/about.10>. ((accessed 27.10.2020).
8. Global steel demand continues its broad recovery (2019). *World Steel Association*. Available at: <https://www.worldsteel.org/media-centre/press-releases/2019/worldsteel-shortrange-outlook-april-2019.html>. (accessed 27.10.2020).
9. Panchenko Yu. (2018) Tramp oholosyv viynu SOT: chym ryzykuye Ukrayina [Trump declares war on the WTO: what does Ukraine risk?]. *Yevropeys'ka pravda*, Available at: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2018/10/10/7072066>. (accessed 27.10.2020).
10. Torgovlya Ukrainy s YES: mify i real'nost'. (2018) [Trade between Ukraine and the EU: myths and reality]. Available at: <https://nv.ua/opinion/kazanzhy/torhovlja-ukrainy-s-es-mify-i-realnost-2467821.html>. (accessed 27.10.2020).

УДК 94:355 (477+438)

ВІЙСЬКОВЕ ПАРТНЕРСТВО УКРАЇНИ ТА ПОЛЬЩІ І РЕГІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА У ЦЕНТРАЛЬНО-СХІДНІЙ ЄВРОПІ: ВІД МИРОТВОРЧОГО БАТАЛЬЙОНУ ДО УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКО-ЛИТОВСЬКОЇ БРИГАДИ

Санжаревський Олег

Національний університет «Острозька академія» (Острог, Україна)

e-mail: Sanzharevskiy@yahoo.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7911-4462>

Жовтенко Тарас

Національний університет «Острозька академія» (Острог, Україна)

e-mail: Zhovtenko@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7468-1572>

У статті досліджуються концептуальні й практичні аспекти військового партнерства між Україною, Польщею та Литвою в форматі створення дво- та тристоронніх військових одиниць, проблем та перспектив їх становлення та розвитку, а також ролі та місця, яке вони відіграють у забезпеченні національної безпеки України в умовах збройної агресії РФ та зміцнення регіональної та євроатлантичної безпеки.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

Олеся Онищук

МІЖКОНФЕСІЙНИЙ ДІАЛОГ МІЖ ПРАВОСЛАВНОЮ ЦЕРКВОЮ
ТА ПРОТЕСТАНТСЬКИМИ РЕЛІГІЙНИМИ ТЕЧІЯМ В УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ
(КІНЦЯ XVI – ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XVII СТ.) 3

Артем Харченко

КОЛЕКТИВНИЙ ПОРТРЕТ СТУДЕНТСТВА ХАРКІВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ В
ПЕРШІЙ ПОЛОВИНИ XIX СТ. 9

Ольга Колесник, Руслан Пальчевський

ІДЕОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ УКРАЇНСЬКОГО МОЛОДІЖНОГО ТОВАРИСТВА «СОКІЛ» 15

Вікторія Зиль

МЕЦЕНАТСТВО В КИСВІ НА РУБЕЖІ XIX – ПОЧАТКУ XX СТ. 25

Василь Рожко

УКРАЇНСЬКІ ВОЯКИ ЕМІГРАНТИ В СКЛАДІ АНЗАК В РОКИ ПЕРШОЇ
СВІТОВОЇ ВІЙНИ 30

Ольга Токар

КАРПАТСЬКА УКРАЇНА – СИМВОЛ ГЕРОЇЗМУ УКРАЇНЦІВ У БОРОТЬБИ
ЗА ВЛАСНУ ДЕРЖАВНІСТЬ 35

Олександр Рибачук, Тетяна Карпукіна

ФОРМУВАННЯ РЕПРЕСИВНО КАРАЛЬНОЇ СИСТЕМИ В КОНТЕКСТІ
ВСТАНОВЛЕННЯ ТОТАЛІТАРНОГО РАДЯНСЬКОГО РЕЖИМУ 42

Володимир Сова

УКРАЇНА В ГЕОПОЛІТИЧНИХ ПЛАНАХ ТРЕТЬОГО РЕЙХУ НАПЕРЕДОДНІ
ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ 51

Юлія Горбова

НАЦІОНАЛЬНІ МЕНШИНИ КРИМУ: ПЕРЕСЕЛЕНСЬКІ АКЦІЇ ТА ЇХ НАСЛІДКИ
(1944–2019 РР.) 61

Тарас Надашкевич, Тетяна Карпукіна

КУЛЬТУРНО-ОСВІТНЯ ПОЛІТИКА НІМЕЦЬКОЇ ВЛАДИ В
РЕЙХСКОМІСАРИАТІ «УКРАЇНА» 68

Влад Твердинюк

РОЗСЕЛЕННЯ УКРАЇНЦІВ ПОЛЬЩІ В УРСР, ЯК ПЕРЕДДЕНЬ ОПЕРАЦІЇ «ВІСЛА» 77

Оксана Кундеус

ГІБРИДНА ВІЙНА РФ ПРОТИ УКРАЇНИ: ОСОБЛИВОСТІ ТА ІНСТРУМЕНТИ 88

Інна Вівчар

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ: СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ТА
ПЕРСПЕКТИВИ 99

Олег Санжаревський, Тарас Жовтенко

ВІЙСЬКОВЕ ПАРТНЕРСТВО УКРАЇНИ ТА ПОЛЬЩІ І РЕГІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА
У ЦЕНТРАЛЬНО-СХІДНІЙ ЄВРОПІ: ВІД МИРОТВОРЧОГО БАТАЛЬЙОНУ
ДО УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКО-ЛИТОВСЬКОЇ БРИГАДИ 108

<i>Юрій Ліннік</i> У ПОШУКАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕЇ	117
---	-----

РОЗДІЛ 2. ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ І МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ

<i>Андрій Богданович</i> СПРОБА ПОБУДУВАТИ «МІСТО СОНЦЯ» В ПАРАГВАЇ	124
--	-----

<i>Інна Вівчар</i> ПОЛІТИЧНІ ТА ПРАВОВІ ПОГЛЯДИ НІККОЛО МАКІАВЕЛЛІ: ІСТОРИЧНА РЕТРОСПЕКТИВА ТА СУЧАСНІСТЬ	130
---	-----

<i>Валентин Константинов</i> ЦЕЦОРСКАЯ БИТВА 1620 ГОДА И ЕЕ ВЛИЯНИЕ НА ПОЛЬСКО-ТУРЕЦКИЕ ОТНОШЕНИЯ	134
---	-----

<i>Ольга Сєєрова, Олена Золотун</i> ОСОБЛИВОСТІ БОРОТБЫ ІЗ КОРУПЦІЄЮ В РОСІЇ В ДРУГІЙ ЧВЕРТІ ХІХ СТОЛІТТЯ	146
--	-----

<i>Николай Щавлинский</i> ІЗ ІСТОРІЇ ВЗАЙМОТНОШЕНЬ БЕЛОРУССКОЙ НАРОДНОЙ РЕСПУБЛІКИ І УКРАЇНСКОЙ НАРОДНОЙ РЕСПУБЛІКИ (1918 Г.).	159
--	-----

<i>Оксана Лепеш</i> КОНТРАБАНДА КАК ВИД СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СОВЕТСКО-ПОЛЬСКОГО ПРИГРАНИЧНОГО НАСЕЛЕНИЯ В 1920-Х ГГ.	165
---	-----

<i>Ліна Харипончук, Роман Михальчук</i> КОНЦЕНТРАЦІЙНІ ТАБОРИ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА РЕПРЕСИВНОЇ ПОЛІТИКИ ТРЕТЬОГО РЕЙХУ	173
---	-----

<i>Руслан Постоловський</i> ГЕНЕЗА Й ЕВОЛЮЦІЯ ЧЕСЬКИХ НАЦІОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНИХ ІДЕЙ: ІСТОРИЧНИЙ ДИСКУРС	186
--	-----

<i>Аліна Таргонська, Інна Мартинчук</i> ІДЕОЛОГІЯ ТА ПРАКТИКА ГОЛЛІЗМУ В ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ ФРАНЦІЇ	195
--	-----

<i>Інна Вівчар</i> РОЛЬ ДИПЛОМАТИЧНОГО ПРОТОКОЛУ В ІСТОРІЇ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН	204
---	-----

<i>Оксана Кундеус, Алла Іванюк</i> ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ: ОСНОВНІ ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ	207
--	-----

<i>Ірина Андрощук</i> СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК СИСТЕМА МЕДІА-ІНСТРУМЕНТАРІЮ ДЛЯ РОБОТИ УКРАЇНСЬКИХ ЗМІ	211
---	-----

<i>Інна Вівчар</i> АНАЛІЗ КЛЮЧОВИХ МЕТОДІВ СТИСНЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ	222
--	-----

РОЗДІЛ 3. ІСТОРИКО-КРАЄЗНАВЧИЙ НАУКОВИЙ ДИСКУРС

Микола Переходько

ЗАРОДЖЕННЯ ТА РОЗВИТОК СІЧОВОГО РУХУ НА ТЕРИТОРІЇ ГАЛИЧИНИ Й
БУКОВИНИ НА ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ 226

РОЗДІЛ 4. ПРОБЛЕМИ ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВА ТА ІСТОРИОГРАФІЇ

Тарас Пасічник

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ТА СУТНІСТЬ ЯВИЩА ГЕНОЦИДУ 233

Анатолій Лясковець

ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНОВИЩА НАСЕЛЕННЯ НА ВОЛИНІ В ПЕРІОД
НІМЕЦЬКОЇ ОКУПАЦІЇ У ВІТЧИЗНЯНІЙ ТА ЗАРУБІЖНІЙ ІСТОРИОГРАФІЇ 242

РОЗДІЛ 5. РЕЦЕНЗІЇ, АНОТАЦІЇ, ОГЛЯДИ

Руслана Давидюк

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА МОДЕЛЬ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА
МІЖВОЄННОЇ ГАЛИЧИНИ 254

ISSN 2519-1942

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії

ВИПУСК 32

Відповідальність за достовірність і точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, власних імен та інших відомостей несуть автори опублікованих матеріалів та їх наукові керівники. Думки авторів статей з позицією редколегії можуть не співпадати.

Відповідальний за підготовку збірника до видання – **Валерій Шеретюк**

Комп'ютерна верстка – **Лариса Федорук**

Обкладинка – **Григорій Волохов**

Підписано до друку 26.11.2020 р. Папір офсетний.

Гарнітура «Times New Roman».

Наклад 300. Ум. друк. арк. 17,17.

Віддруковано засобами різнографічного друку

ПП Самборський І.О.

вул. Княгині Ольги, 8, м. Рівне, 33028

ISSN 2519-1942

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії: Рівненський державний гуманітарний університет. Збірник наукових праць. Випуск 32. – Рівне, 2020. – 266 с.

УДК 94(477) + 94 (100)

А 43

ББК 63.3 (4Укр)

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2020